

IZHAJA VSAK ČETRTEK

Naročnina: ITALIJA INOZEMSTVO

Uredništvo: za stranke ob ponedeljkih in kolone v širokosti 63 mm: fina cent., trgovski, obrtniški oglasi

Dr. Henrik Tuma

Dr. M. Maggio

Uredništvo: za stranke ob ponedeljkih in kolone v širokosti 63 mm: fina cent., trgovski, obrtniški oglasi

DELO

Resnost sedanjega položaja delavskega razreda mora obuditi v nas vero, navdušenje in močatost. V veri, navdušenju in močatosti leži tajnost naše zmage nad reakcijo.

Čim večja je nevarnost, tem globokejša mora biti naše pričanje, tem energičnejše naše delo.

Trst, 17. maja 1923. — Leto IV. - Štev. 171.

Glasiilo Komunistične stranke Italije

Varčevanje

Gospod De Stefani, italijanski finančni minister, je v nedeljo v milanskem gledališču podal poročilo o sedanjem denarnem položaju države in o svojem delu, ki gre za tem, da doseže ravnotežje v državnem proračunu, ravnotežje med državnimi dohodki in izdatki. Zaenkrat nimamo prostora tudi ne časa, da bi se bavili s posameznimi številkami, ki jih je gospod minister prečital svojim poslušalcem in niti ne, da bi se bavili s komedijo, z načinom po katerem je bil ta govor finančnega ministra pripravljen, da bi naredil na ljudstvo največji utis. Konstatiramo samo, da je bilo poročilo podano pred občini, ki ni bilo poklicano zato, da bi o poročilu razpravljalo in sklepalo, mesto da bi bilo podano v parlamentu pred poslanci. Ako nečisto fašistovski ministri dajati poslanski zbornici one prednosti, ki ji gre po meščanski demokraciji in po vseh ustavnih zakonih, je prav tudi nam in bomo ob času in priliki izbrali tako fašistovski stališče sebi v prilog. Tudi nebi bilo mogoče navadnemu človeku veliko razumeti ako bi se spravljal na čitanje vseh števil, ki jih je navedel minister v svojem govoru. Se tisti, ki se s takimi rečmi bavijo vsak dan niso veliko razumeli. To zadavne scene, ki smo jih čitali v meščanskem časopisu so podprle našo goretnost. Številke so neosebna znamenja, ki jih vsak minister lahko razpoloži kakor mu je najbolj všeč. Ljudstvo se na številke veliko ne ozira. Ono vidi v svojem vsakdanjem življenju kako stvari in gradi na teh svoje misli, svoje mnenje o državnem položaju in o bodočnosti.

Le ena je ministrska misel, temeljna misel, o kateri smo že govorili, ker tvori leitmotiv vsega fašistovskega gospodarskega programa, o kateri hočemo spregovoriti nekaj besed. Misl o varčnosti, ki nas davi in se nas hoče v njo naravnost uničiti. Z idejo varčnosti, si je dal fašizem sobi pečat najboljše malomeščanstva. V vseh govorcah, v vseh poročilih, na vseh sejah in shodiščih srečamo to misel in se nam zabija v glavo že osem mesecev, da je ona naša rešila orodje. Varčevati, varčevati in štediti. In vse zato, da bomo imeli državne, deželne, občinske in druge blažine polne zlata. Državljani, občinari, deželani in sploh ljudje lahko krčevito. Poglavitno je da bomo blažine polne in da bo življajo zadovoljni malomeščan ob vseh navedenih. Ponižna želja judovskega skopuha je postala gospodarski program fašistovske vlade. Znamenje napredka, ki se vrača v španske bikoborske čase.

Naj bo. Fašistovski cilj je bogastvo države. Lep cilj. Nimamo nič proti njemu. Ali kdo je država, od kod jemlje država da napolni svoje blaginje? Kaj pomagajo državljanom polne blaginje ako morajo pod njihovo zlato težo gladu umirati? Uradnikom se ščepilje plače. Delavcem se jemlje zaslužek in se jih davi s novimi davki. Industriji in trgovini se jemlje podpora. Bolnišnicam se odrekajo denarna sredstva in zdravniški in drugo pomožno osebje. Ustavilo se je podpora malaričnim dežlam za osuševanje barja. Znižalo se je število šol in kjer je bil zakon, ki je določal oblikovni obisk šole do 14. leta se ga hoče znižati do 12. leta. Odpušta se učitelje, profesorje. Učelje in ceste se več ne popravljajo. i o železnici teče vedno manj vlakov in vedno več je parnikov, ki so bili vzeti iz prometa. Novih trgovinskih ladij se ne gradi. Brezposelnost se jemlje še celo beraško brezposelnost podpora.

Na ta način ni nič čudnega ako ostaja denar v blaginjah. Tudi družinski oče lahko napolni družino denarjem ako bo puščal družino gladovati in zmrzovati.

Ali naj bi bila to naloga države? Tudi ako pustimo ob strani svoje mnenje kar se tiče meščanske države, ne dobimo nobenega razloga, ki bi opravičeval fašistovski početje in v njihovo štedenje. Zakaj danes se varčuje, se štedi na živih organizmih, in življenju državljanov, pri najnujnejših potrebščinah. Država, ki se napoti na tako varčevanje je že tako uboga, in jo tako varčevanje le še bolj ubojuje, nikakor pa jo ne spravi iz mizerije. Država zamore biti bogata le ako je bogata njena industrija, ako je aktivna njena trgovina, ako nima brezposelnosti, ako se nahajajo državljani v blagostanju in ako ostane iz take bogato naložene mize še nekaj kar se lahko brez vsake skrbi spravi v blaginjo. Ali jemati od ust, jemati od šol, od bolnišnic in drugih življenskih potrebščin zato, da se polni blaginje, ni le neumnost, je zločin, ki se mora prej ali slej kaznovati nad organizmom v katerem in v imenu katerega je izvršen.

Pokojni sodr. Vorovski je bil eden najstarejših borev ruskega revolucionarnega proletariata in Komunistične stranke Rusije.

probleme tega sveta ako je spravilo v železne predale nekaj soldov.

Fašistovska vlada je prototip meščanske ideologije. Zagledala se je v svoj ideal in je pozabila, da je sestavljena država iz živih bitij in ne iz železnih blagin. Morda si domneva, da bo na ta način dvignila valuto svoje lire. Ne bo je, ker primanjkuje naši državi surovine in ona bogastva, ki dajajo denarju notranjo in zunanjo vrednost. In ako bi se ji to posrečilo, bi se ji le s takimi žrtvami, da bi postalo država

no bogastvo grob državljanov in države.

To razumejo vsi, tudi oni, ki so danes prisiljeni ploskati fašistovskim ministrom in željam judovskega skopuha. Dejstvo, da se je ta želja spremenila v vladni program, ne zboljša nič njeno vrednost. Kdor varčuje pri življenju kadar ima komaj dovolj za usta, si koplje svoj prerani grob. Da si ga koplje sebi, mu ne moremo prepovedati. Da ga koplje nam, se moramo braniti in mu prepovedati.

Maščevalni čin reakcije

Umor sodr. Vorovskega v Lousanni

Protiproletarsko gibanje je imelo vedno mednarodni značaj. Neravno je torej ako sta mednarodna tudi italijanski fašizem in ruski monarhizem, ti dve izraziti obliki protiproletarske, protikomunistične reakcije. Italijanski fašizem kakor ruski monarhizem, sta že davno prestopila la narodno mejo in se razila po cellem svetu. Reakcija pa je udarjala v treh zadnjih letih izključno po organiziranemu proletariatu izven ruskih držav. Ruski proletariati je po dveh letih notranjih bojih do korenin iztrebil monarhistično reakcijo z lastne zemlje, kar mu je v inozemstvu priborilo mir in ugled. In že dolgo nismo slišali nič o kakem atentatu na zastopnike ruskega zmagovitega proletariata in njegove države. Zato je vest o umoru sodr. Vorovskega, načelnika ruske misije v Italiji, došla nenadno. Povod za umor sodr. Vorovskega ni politične narave. Okoliščine pa, v katerih se je umor zgodil, mu dajejo tudi političen značaj. Umor s. Vorovskega se je zgodil na sledeči način:

10. t. m. zvečer ob 21.30 je s. Vorovski večerjal s svojimi tovarišji, prižgal cigareto in dejal natakariju, da naj pokliče policijo. Morilec je bil spoznan kot neki 24 letni Mavricij Conrad, bivši stotnik v ruski carski armadi. Izpovedal je, da ne pripada nobeni politični organizaciji ter da je hotel maščevati svojega očeta in strica, ubita v ruski revoluciji.

Mnogo okoliščin pa govori za to, da je bil umor pripravljen po švicarskih fašistih, ki so že prej dajali duška svoji nevojni radi prisotnosti ruske sovjetske delegacije v Lousanni. Grozili so z osebnim nasiljem, za slučaj da švicarske zvezne oblasti ne odstranijo s. Vorovskega iz mesta in mu preprečijo udeležbo na ti mednarodni konferenci.

Umor je napravil velik vtis po cellem svetu ne samo pri proletariatu, kateremu je bil Vorovski sodrug in vodja, ampak tudi v krogih meščanstva, pri katerem je bil Vorovski znan po svojih stikih kot zastopnik Sovjetske Rusije za trgovske in politične zadeve.

Rojen je bil v Moskvi 14. februarja 1871 od plemenitih staršev, poljskega rodu. Končal je gimnazijsko študije v Moskvi in bil promoviran v inženirja na politehnični šoli v Petrogradu.

Pripadal je od vsega početka boljševiški frakciji v ruski socialdemokratski stranki. Dolga leta, ki jih je preživel v prognanstvu pod carskim režimom do revolucije 1917 leta, je uporabil za študiranje. Pridobil si je široko obzorje, zlasti na polju socialne in ekonomske vede in tudi na literarnem polju. Bil je imeniten poljot, ki je poznal 14 tujih jezikov vključno italijanščino. Po njegovi organizatorični delavnosti je tudi pisateljaval. Pisal je pod priimkom »Orlovski« o gospodarskih, političnih ter literarnih vprašanjih. Mnogo njegovih člankov je izšlo v »Iskri«, ilegalnem glasilu ruskih socialnih demokratov-boljševikov. Po revoluciji je sodeloval pri »Pravdi«, glasilu Komunistične stranke Rusije. Objavljal je tudi mnogo brošur, zadnje o Leninu in Hercenu.

Začetkom svetovne vojne se je nahajal v Stokholmu, kjer je bil zaposlen v neki mehanični delavnici. Po prihodu boljševikov na oblast je bil Vorovski prvi diplomirani zastopnik sovjetske vlade imenovan zato, da stopi v mirovna pogajanja z tujimi državami. Zatem je vodil državni knjigo-izdajateljski urad v Moskvi, kjer je imel široko polje, da razvije svoje sposobnosti. Končno v marcu 1921 leta je bil določen sovjetskim zastopnikom v Rimu.

Kot zastopnik sovjetske vlade v Italiji je Vorovski dosegel vzpostavitev in utrditev odnosov s to državo in trgovskim in tudi politično. Dosegel bi s svojimi zmognostmi mnogo več v svojem delovanju v Italiji, da ne bi zadel na nasprotstvo zunanega ministra Della Torretta, ki ga je gojil radi neke svoje nezgode v Rusiji (ukradena mu je bila zimska suknja) proti boljševiški vladi. Delavnost s. Vorovskega pa zaznamuje kljub vsemu nemalo uspehov.

Bilo je za časa genovske konference, ko sta mogla Italija in Rusija priti do sklepa trgovske pogodbe. Tu moramo omeniti tudi njegov dogovor, ki ga je sklenil v Trstu z Lloydovim paroplovno družbo. Potom tega dogovora se je doseglo, da ima ta družba skoraj izključni monopol pri prometu v Črnem morju. Njene agencije v obrežnih mestih funkcionirajo tudi kot konzulatna zastopstva. Ta dogovor je prišel v veliko korist za Rusijo.

Kjer so se pokazale izvrstne sposobnosti Vorovskega je bilo tudi na genovski konferenci, kjer je pomagal s. Čičerinu stopiti v stike z vatikonom. Nazadnje je s. Vorovski

ski delal na mednarodni konferenci v Lousanni, kot dober poznavalec vzhodnih vprašanj. Tu ga je doletela smrt.

Da je ruska sovjetska vlada zgubila z Vorovskim dragocenega sodruga dokazuje dejstvo, da je bil on določen naslednikom Krasina, ruskega zastopnika v Londonu. Spomin na moža, ki je s svojo krvjo zapečatil svoje življenje, v katerem je vse svoje duševne sposobnosti in energijo posvetil stvari proletarske revolucije, ne bo pozabljen od delavcev celega sveta.

Truplo s. Vorovskega je bilo v tork odpeljano iz Lausanne v Moskvo, kjer se bo vršil te dni njegov pogreb.

Proletariat Italije kakor proletariati celega sveta se klanja spomenu velikega sodruga.

Iz Sovjetske Rusije

Diplomatični položaj

Sovjetska vlada je bila do danes priznana »de jure« (po pravu) od 12-oro držav, to je od: Avstrije, Nemčije, Afganistana, Bolgarije, Lotomske, Litvanske, Mongolske, Perzije, Poljske, Turčije, Finske in Estonske. Dejansko (to je brez vsakega pravnega priznanja) je Rusija priznana od Anglije, Italije, Norveške, Češkoslovaške, Švedije — Kitajske. Rusija ima 18 trgovskih zastopnikov v inozemstvu ter je v pogajanjih z devetimi državami, zato da doseže trgovsko zastopstvo.

Japonska, ki je bila dosedaj sovražnica Ruske, se zdi da hoče priznati »de jure« vlado. Japonski ministri predstnik Kato je naznanil »časnikarjem«, da se japonska vlada na bližnjih pogajanjih z Rusijo ne bo omejevala samo na reševanje ravnopravnih sporov, ki jih ima z Rusijo, ampak da ima temelj željo obnoviti odnosaje s sovjeti na novi podlagi ter priznati uradno rusko boljševiško vlado.

BORDIGA

Socialistični razkol v Livornu je imel zelo komplicirane vzroke, ki so bili dani in na široko obdelani in na katere se bo treba še povrniti. Treba se bo še vrnilo, da se določi tudi mislijo Komunistične stranke Italije v teh dveh letih, stranke, ki se je poročila iz velikega proletarskega poraza, noseč težo tega poraza, ki ga je predvidevala že kot frakcija Italijanske socialistične stranke in pa veliki kritični material, v katerem so se nahajali viri njenega rojstva. Bila je torej kritika in izkušnja kolosalnega poraza, ki sta se krčili in — mogoče — ne bi imela preprostega in logičnega komunistskega kritika še v januarju l. 1921. možnost kritičnega reformizma in oportunističnega delovanja reformističnega in oportunističnega socializma. Bilo je nadaljevanje kritičnega razmišljanja, ki je izpeljalo kampanje v letu 1912, in 1914, in ki je promatiral marxistično volke dogledke, izpeljalo iz njih revolucionarne zaključke. V l. 1919, ni bilo v Italiji nobene druge marxistične interpretacije našega položaja razen one, vsebovane v astenzionističnih tezah, predloženih kongresu v Bologni. Ako so astenzionisti grešili na »otročnost« — kakor je bilo rečeno — v parlamentarnem vprašanju, so imeli zaslug, da so započeli otročjasenje, ki je bilo zaključeno na kongresu v Livornu (1921.). Po Bologni je šlo Bordigovo delovanje v smeri vspejanja s torinsko skupino, dokler se ni na sestanku v Imoli ustanovila komunistična frakcija I. S. S.

Bordiga ni ne filozof, ne znanstvenik, ne pisatelj. Je komunist, ki je prišel do komunizma potec študija naših učiteljev. Mamljivosti in svoje stare plemenite radbi in svojega poklica, v katerem bi lahko blestel, je predpostavil biti vodnik mas. Zanimivo je primerjati obe duševnosti, ki sta najbolj karakteristični za naše banje: Gramscija in Bordiga. Prvi je temperament filozofa, neuklonljivega znanstvenika, človek doktrine, nagnjen k analizi, dragocen zbiratelj »elementov« okrog katerega vprašanja, ali situacije. Drugi, Bordiga, je sintetik, nasprotnik knjig, željo delovati na kateremsihodi polju, za ljubljene v borbo, mladosten in močan. V kar potrebuje zbiranje vseh elementov. V prvem ima sodba bolj pokašen razvoj, pri drugem pa je sodba hitrejša vlad naglosti, s katero razloži koristne in potrebne elemente od nekoristnih in nepotrebnih. Gramsci je nagnjen k razširjanju, šoli, pouku; Bordiga bi predpostavil komandirani oborožene batalijone: nekoliko prezira kateder in tudi podlizem peripatetikov. Bordiga ni pisal knjig in se bojimo, da jih tudi ne bo. Nek francoski sodrug je pisal v »L'Humanite«, lanskega leta, da stoji italijanska komunistična mladina pod vplivom Crocejevih in Gentilejevih teorij; in za dokaz naveda Bordigove teze o taktiki za rimski kongres (1922.). A Bordiga ni nikoli videl niti ovitka kake knjige Crocea ali Gentileja. V tem tiči pouk, ki ga je on ital nekaterim najmlajšim med nami in to je dober večini naše stranke? Zadoščeval bi le oni o volji do dela, da bi se napravilo iz njega voditelja, vrednega tega imena. A on, kar največ velja je revolucionarna vsvoja, ki jo je dal stranki in jo navajal na študij in diskusijo. Imenujemo revolucionarno vazo, ne formalno direktorato, ampak metodo, ki si jo vsak izmed nas svojot kot moralno in mentalno komunista. Imenujemo vazo najtanjšo disciplino, priznanje in spoštovanje hierarhičje, poznanje nalog politične stranke delavskega razreda, strankine organizacije, odnosaje med komunistično in drugimi delavskimi strankami, neizprosno kritičnega duha, ki ne kloni, ampak hoče maso vzdržati, da jih v danem trenutku s udno roko in brez strahu pred krvjo pvede na pot zmage.

Boljševiki ne dovolijo »vodke«

»Največji korak ki ga je napravila revolucija je odprava vodke; zaradi tega nimamo najmanjšega poželenja, da jo zopet upeljemo. Oživil ne bomo starega carskega običaja pijančevanja, ki je koval denar iz pogreznega ljudstva na ta način, da mu je prodajal strup v podobni vodke.« Tako se je izjavil napram nekemu časnikiškemu poročevalcu Kalinin, predsednik vserelega izvrševalnega odbora sovjeto.

Kalininov tajnik Rubenstein, ki pozna ruske seljake in njih probleme, je rekel; da nobeden odgovornih sovjetskih uradnikov ni izrekel želje, da se zopet uvede vodka. Vodko žele stari profesorji in prejšnji uradniki, ki niso naklonjeni sovjetski vladi.

Dodal je, da so preje ob nedeljah ležali pijani ljudje na ulicah. Odkar je bila uvedena prepoved za vodko, ni videti več pijancev ležati na ulici, čeprav nekateri delujejo vodko na tihotapski način.

Sovjetska šola in svetovni jezik

Komsariat za šolstvo se že delj časa bavi z vprašanjem mednarodnega jezika. Po tajništvu je bila izbrana komisija, ki je pred kratkim končala svoje delo in objavila poročilo, ki se glasi:

Naučna komisija je prišla do zaključka da bi sprejetje svetovnega jezika dosti pripomoglo k rešenju vprašanja komunizma, vendar je gotovo, da ni še pravi čas za to, da bi se mogel mednarodni jezik uspešno takoj razširiti. Glavna naloga komunističnih esperantistov je, da ustanovijo organizacijo, jo razširijo in skupno delujejo z idisti, kar bi mnogo pripomoglo za razširjenje mednarodnega jezika. Vsekakor se vrši velika propaganda za razširjenje novega jezika, pri čemur pa bo moral odstopiti: »esperanto« ali »ido«. Nov jezik »ido« je znanstveno priznan, da je bolj splošnin, nedostaki pa naj bi se izpopolnili iz jezika »esperanto«. Komunistični »idisti« so že osnovali svojo organizacijo in imajo od meseca maja že svoje glasilo »Nia Standarda«, kar pomeni »Naša zastava«. List izhaja v Moskvi in je tiskan z latinico. Več naročnikov je že dobil v Nemčiji.

Ako pogledamo mi danes na naše razludene sekcije, katerih člani so bili metani v ječe in moremo obdržati kljub temu gotovo vrednost, je to v sled gotovosti, da naši zaprti sodrugi vztraje svojo zavest v celicah. Tako moralno silo, ki je moč stranke mas, dolgujemo zapuščanju, ki ga imajo naši sodrugi v delo naših voditeljev; in voditelji morejo in morajo priznati, da veliko svojih zaslug dolgujejo pouku in vzgledu sodr. Bordiga. Naučili smo se od našega sodruga, da treba imeti vrednost pri vseh uspehih in porazih revolucionarne misli; da morajo biti voditelji vsak hip za vzgled masam in morajo dati delavstvu onih podčakov, ki jih ti potrebujejo in jih morajo inkadrirati in voditi ne zahtevajoč od njih drugega kot disciplino. Naučili smo se vsi od njega, da ni zaslug biti bolj pripravljen in zmoten; ampak le v tem slučaju, treba postaviti našo zmožnost v korist masam. Naučili smo se od njega, poljati nasprotnika brez predsodkov, brutalno in slepo, govoriti resnico, neskrupulozno, le ako treba, kjer treba — lagati živeti, skrajna življenje komunističnega revolucionarja, jedko, drzno, čustveno, inteligentno, dobrodušno, kruto.

Logična doslednost njegove kritične metode, gotov razvoj njegovega dela, njegovo dezentiziranje na vsem, kar koristi posamezniku, zdravje njegovega telesa, ki izraža moč živcev in mišic, so za sodruga garancija; in zato so zapuščali strankino zastavo Amadeju Bordiga.

Našim sodrugom niso še natamneje znana pota in dejne smoti, kakor tudi po samezne osebnosti, ki so dovedle do ustanovitve Komunistične stranke Italije. Četudi se z nekaterimi mnenji v tem članku ne strinjamo, sam vsemu prevedel to lepo in zanimivo monografijo brezimenega sodruga iz bratskega »Laboratorija«, ker tako izrazito karakterizira amadej in temperament Bordigove osebnosti, a pada v svojem ozadju tudi druge zanimive podatke iz italijanskega komunističnega gibanja. Članek je avtor posvetil zaprtim sodrugom, v čemer se mu pridružujemo tudi mi.

Razbojnik

Fašiste u Engleskoi

Donji dom u Engleskoj izgledao je tu skoro na drugom čitanju sa 206 protiv 122 glasova vladin projekt zakona kojim se stvara specialna policija, koja ima za zadatka da intervenise u momentnim metežima.

U stvari to je zvanično stvaranje jedne fašističke policije. Državni sekretar za unutarnje poslove izjavio je da tradicionalni ne će biti primeni u ovu organizaciju. U nju će se primati samo sinovi buržoa, industrialca i izdajnika radničke klase.

Radnički poslanici, koji su u direktnom dodiru sa radnicima podigli su se svi energično protiv stvaranja klase buržoaske policije. Njihovi napori ostali su besplodni.

Radnički poslanik Djek Djonej u svome govoru rekao je da stvaranje klase policije vodi nesumnjivim sukobima. »Zamislite, rekao je on, da krajem ove nedelje polo milijuna mojih drugova gradivina bude izbačeno iz posla i ta se policija povuče i prepusti uvođenja reda novoj pretorijanskoj gardi u kojoj su sinovi poslodavaca. Zar sukobi u tom slučaju ne bi bili neminovni.

Mimogrede

V listih je bilo pisano, da se nahaja bivša austrijska cesarica Zita u veliki revščini. Na razpolago ima samo še en avtomobil. Stanuje v hotelu kjer ima na razpolago zase in za svoje spremstvo komaj šestnajst sob. Zaradi velike potrebe je bila v zadnjem času prisiljena prodati ne svoj vinski pridelek in je dobila stotisoč lir. Njeni sorodniki in prijatelji so v velikih skrbih in so sklenili ji pomagati v taki veliki stiski z denarno podporo. Nekemu avstrijskemu žurnalistu so se vile solze, ko je moral poročati o velikih skrbih, ki tarajo bivšo avstrijsko cesarico. Največja škoda pri tej cesarici nesreči je pa ta, da je niso pozvali komunisti marcek patriotje in rodoljubi drugih narodov in drugih držav. Bilo bi tako lepo očitati boljševikom, ki so vrgli v revščino vse polno plemenitih ruskih leninoh, da so povzročili tudi ta zločin. Pa ni mogoče tega storiti ker je ljudem predobro znano kdo je vsega tega kriv. Zato nam ne preostane drugo kakor, da pomilujemo Zito in njene sorodnike in da pretakemo ob njeni zlati revščini gorke solze. Še v tem gradem položaju se nahajamo, da ji ne moremo ponuditi nobene dela ker je povzročila velika gospodarska kriza in je številno brezposelnih vedno večje. Tudi ne vemo za kakšno dolo bi bila sposobna. Ker je bilo mest hotelijskih in špitalskih pomočnikov na razpolago, so zasedli bivši ruski carski plemenitiki. Prestolov ni več na razpolago skoro nobenega. Še tam kjer jih imajo zasedene bi jih radi izpraznili zaradi splošnega varčevanja. Je križ, če ostane danes človek brez zaslužka, če ima na razpolago komaj en avtomobil, komaj 16 sob v hotelu in če ne dobi za svoj vinski pridelek več nego stotisoč lir. Ako bi bivala v Italiji, bi ji lahko dali brezposelnost podporo, tako pa nam ne preostane drugega kakor, da jo pomilujemo in da pretakemo solze nad zlati revščino plemenitih cesarskih beračev.

Pa naj varčujejo še oni!

Domače vesti

Zakaj smo bili zaprti?

V zadnji števec »Dela« poročalo o izpustu iz tržaskih zaporov petorice sodrugov, ki so ostali še pod ključem kot glavni in brezdomni krivci pri velikem komplotu, razkritem v Trstu. Štirinajst dni pred izpustom je preiskovalni sodnik prideljen državnemu pravdnstvu zahteval od tožbene sekcije da proglasi:

1. preiskavo za zaključeno;
2. da ni razloga za postopanje;
- a) proti sedemnajstim, še prej na svobodo izpuščenim sodrugom, »ker niso zgrešili njim pripisanega zločina«;
- b) proti sedmim sodrugom radi »nezadostnosti dokazov«;
3. da izpusti iz zapora šest sodrugov (eden je obsedel kazen v turinjskih zaporih) ter da preklicuje tirnico z s. D'Agostinom, ki se nahaja v inozemstvu. Tožbeni sekciji ni preostajalo drugega kakor da sprejme sklepe, ki jih je napravilo državno pravdnstvo po nadrimrešeni vsestranski in mučni preiskavi.

Sedaj, ko smo proglašeni vsi nedolžni, lahko vprašamo česa smo bili pravzaprav obdolženi in zakaj smo bili zaprti?

Obtoženi smo bili nič manj kakor:

»zločina po čl. 134 v odnosu k čl. 118 št. 3 in 120 italijanskega kazenskega zakonika, da smo v Trstu in drugih mestih kraljevstva od novembra 1922 naprej, sledeč ukazom izvrševalnega odbora III. internacionalne predanosti po izvrševalnem odboru Komunistične stranke Italije skupno z drugimi se sporazumeli in ugodili spremeni nasilno potem teroristični dejanji ustavo države in obliko sedanje vlade ter dvigniti v oboroženo vstajo potem revolucije narne propagande, vršene s sredstvi dobljenimi od inozemskih sodrugov, prebivalce kraljevstva proti državnim oblastem«.

Tako se torej glasi obtožba, pod katero so fašistovske sodniške oblasti postavile februarске zarotnike. Pripomnjamo še, da določajo členi kazenskega zakonika v našem slučaju kazen do 19 let. Pustimo sedaj način, po katerem je fašistovska vlada prišla do razkritja »zarotekomplota« in kako se je vse to končalo.

Namen celega postopanja je bil prestrašiti (?) italijanski proletarijat, kar ga je ostalo še zdravega in vredi njegov najzavednejši del, Komunistično stranko, — Mussoliniju, pod noge. Da se ni tako zgodilo, to naši čitatelji dobro vedo; kakor so lahko videli ali bodo to v nedolgem času, da se je zgodilo ravno nasprotno — prav po zakonu proletarskega razvoja. Kar smo hoteli ugotoviti je nekaj drugega.

Obtožnica torej pravi, da smo hoteli »spremeniti ustavo države in obliko sedanje vlade ter dvigniti... (nebistveno)... proti državnim oblastem prebivalce kraljevstva«. Kdo pa to zanika? Mi komunisti smo vedno stremeli po gor opisane cilje, vedno smo delali revolucionarno propagando. Revolucionarno propagando smo delali pred fašistovsko vlado, delali smo jo za časa fašistovske vlade, kakor jo bomo delali tudi nadalje.

Komunistična stranka Italije pravi, da smo vedno svojo početka do današnjega dne, vedno in povsod, na shodih, v parlamentu, po svojem časopisu in kjer je razvijala svojo delavnost: »da more proletarijat zlomiti in spremeniti sistem kapitalističnih proizvajalnih odnosov, iz katerega izvira njegovo izkoriščanje, le po nasilnem stromogavljenju meščanske vlade.« Saj je Komunistična stranka od vlade priznana, ali če hočete, »tolerirana« stranka. In dokler je to, se ne bo nikdar odpovedala pravici javno razširjati svojih naukov in razvijati svoje delavnosti. (Da se ne bi temu odpovedala niti v slučaju da

bi ne bila več »tolerirana«, to ni treba še posebej poudarjati!)

Gospodje, ki sedijo sedaj na vladnem krmilu, vedo prav dobro, da je naša stranka javna stranka. Zato so iznašli, da smo »komplotirali«. (V deželi Pavlihe vse »komplotirali«.)

Ako pa je delo Komunistične stranke komplotiranje in smo mi komplotisti ali zarotniki, potem pa ostane fašistovski vladi le dvojje poti: da vrže v koš ustavo Karla Alberta s kazenskim zakonikom vred in proglasi novo, »fašistovsko ustavo« ali pa da stvori po vzoru Jugoslavije poseben zakon za zaščito države! Zakaj vlada ne stori tega? Zato ker se v Italiji enkrat ne da vladati popolnoma po fašistovski, niti ne po balkanski; ohranimo se vladati smatra se za tako močno, da se zadovoljuje z ustvarjanjem »komplotov«. Nam je to prav. Ako je naše delovanje »komplotiranje«, potem bomo komplotirali: danes, kakor včeraj in vedno, čez dan in ponoči, javno in skrito.

Še par besed.

Ob početku odkritja »komplota« se je narodnjaško in fašistovsko časopisje silno razkorajilo. Poleg neizogibnega denarja in zlata je to časopisje iznašlo nešteto kompromitirajočih pisem, listov, spisov in dokumentov, zlasti slovenskih. »Popolo di Trieste« glasilo julijških fašistov, kar ni mogel prebaviti šifriranih pisem in onih pisanih s simpatično tinto. Mi res ne vemo zakaj bi se pri svoji korespondenci ne posluževali »simpatične« tinte, ko sta ne zelo malo. Takrat ko so še komplotirali so se posluževali fašisti brez skrupulov dražega Barrejevega črnila in »Popolo di Trieste« mora vedeti, da je njegov oče bil tiskan s tem črnilom. Fašistovsko glasilo je objubiljo tudi, da obelodani vse tajne kompromitirajoče dokumente, še predno bodo v Trstu aretirani sodrugi zagledali dneva luč. Danes gledajo že vsi tržaski aretiranci dneva luč — kje pa so oni »tajni kompromitirajoči dokumenti«? Zakaj ne oni zagledajo dneva luč? Venč z njimi! Tudi oni pod takimi dokumenti, da se do kakega značaja »komunistično-slovenskega komplota«! Kar se tiče te plati komplota bi se moral »Popolo di Trieste« preinformirati pri svoji sestri »Edinosti«, ki ve, da slovenski komunisti niso sploh Slovenci — pa bi spal mirno.

Prvi večji naval legalne reakcije je danes za nami. Naše gibanje je pokazalo v tej dobi, da prenese lahko mnogo; mnogo več nego si mislijo njegovi nasprotniki. In ako je preživelo ta vihar brez večjih izgub, bo preneslo temprej, bodoče navale, ker bolj utrjeno in izkušeno. Živel komunizem!

Odbor za politične jetnike

Sodrugi! Delavci in kmetje!

»Odbor za politične jetnike«, ki ima namen podpirati zaprte sodrugi, ki trpijo v jeti zato, ker so branili stvar proletarijata, se obrača do vas s pozivom, da mu priskočite na pomoč s prispevki, svesti solidarnosti, ki jo dolgujete tem svojim sodrugom. Zadnji udarec fašistovske vlade na proletarijat je spravil nešteto sodrugov v tržasko zapore, tako, da je odbor že davno iscrpal vse razpoložljivi fond.

Sodrugi! Delavci in kmetje!

Ne zabite, da poleg zaprtih sodrugov trpijo tudi njih družine, katerim je bil z očetom ali bratom odvzet tudi vsa prihodok, z katerim so se preživljali.

Pokličite s svojim prispevkom, četudi skromnim, sedanjim vladostrojem, da nobena reakcija, niti najbolj divja, ne bo mogla zmanjšati čuti bratske solidarnosti, ki vas veže s tistimi, ki so zaprti za osvojitve proletarijata.

Vse prispevke naslovite na naslov: Ufficio di pubblica del »Lavoratore« Trst, via Maiolica 40—43.

Zadnjič sem bil hudo bolan in napotil sem se na Vrhniko. Kadar je človek zaostan, išče, da bi ugledal drag obraz. Ljubozeljno se je smehljala iz holma Sv. Trojice; vsak korak na široki cesarski cesti mi je bil nov spomin. Moja zgodnja mladost, angel bovi, je šla tja poleg mene, držala sva se za roke. Pogovarjala sva se o grenkih in veselih dneh; več je bilo grenkih. Ali edina pravica ki jo je ustanovilo in potrdilo človeško srce samo, je ta: kar je bilo grenkega, usiha in ušahne, komaj da se ostanje znanenja na čelu; kar pa je bilo veselo in v bradosti — le ona ura, le en hip — je neumrljivo, s temi trenutki je žalostna srce preživetno. Kakor ponočno nebo z zvezdami tolažnicami.

Stopal sem v klance počasi, v tisti sladki omotici, ki je pol radost, pol bolest. Kamor sem se ozrl, od povsod me je pozdravljalo, se mi je prijazno in ljubo smehljalo. In vendar so bili povsod samo nagrobni spomeniki; tam spodaj so spali davni dnevi, drugi mrtveci; ko sem šel mimo, so odpirali oči, so mi šepetali pozdrave sijajno se bleščeci v solncu. Sveta Trojica, kraljica vrhnjske. Svetli spomini — dragi kamni in bliseri na belem oblaku. Kolikokrat so romale k meni moje

misli, božne lastavke, v tujni po gnazdu koporne.

Zavil sem ob cerkvi na ono stran, da bi videl Tičnico. Tamo mi je bilo pri srcu — tako se vrača popotnik po dolgih letih domov; »vzkliknil bi rad iz stisnjene grla in v vztriku bi bil čisto, solza in smeh, dolga in hlapca ljubezni.

Zastiral sem oči z dlanjo, ker se mi je bleščalo v popoldanskem solncu. Tam je Tičnica... tam so tiste svetlosinje, smeplajoče se oči, tam je bilo krilo, posuto z rdečimi ciklami, tam je moja mladost... Milost božja! Ali so ostale moje oči? Ni je več! Ne več!

Vse posekane oči debela do stebel! Trda, solčna svetloba lije, lije, lije na grobišče; niti usmijene ciprese ni. Skorja na stori, ki je črna; strjena kri...

Temno in težko mi je seglo v srce. Kako vam je bilo, smreke, ob tisti uri, ko ste padle? Kam so zakotali vaša uboga trupla? — Kako ti je bilo, moja mladost, ob zadnji uri? Kje je tvoj grob? —

Mladost

Sedel sem na Rožniku, tam pod verando, in sem gledal na vrhnjsko stran. Lepo jutro je bilo, tako čisto in jasno, da sem

Štedenje na račun proletariata

Čitateljem bo še v spominu, kakšen hrup so dvignili pred nedolгим časom fašisti radi dozdevnega slabega gospodarstva v okrajnih bolniških blaginjah, ki so bile v upravi po proletariatu in volonirnih zastopnikih. Temo je sledilo imenovanje vladnih komisarijev na te ustanove. Ti vladni komisariji so odsvetili s teh proletariških ustanov najprej njim neljube osebe in se potem sami ugnjezdili. Kako so si oni zamislili ozdravljenje finančnega stanja bolniških blaginj dokazuje zopet sledeči slučaj.

Na okrajni bolniški blaginji v Gorici je stopila z dne 8. t. m. nova pristojbinaška tarifa, ki zmanjšuje tudi bolniške podpore. Zvedeli smo, da namerava sedaj kraljevi komisar znižati podpore tudi a-nim členom, ki so bili sprejeti v zdravniško oskrbo za časa pred 8. majem.

Tem potcem pozivamo to bolnika, da vstopajo pri bolniških uradih na to, da se jim izplača bolniška podpora še po stari tarifi, ker so oni po tej tarifi tudi vplačali pristojbine.

Gibanje brezposelnih

Pred časom se je pedala v Gradski mešna skupina brezposelnih pred občinsko hišo, da zahteva od župana takešinskih ukrepov v svrhu podpore številnim družinam, ki padajo dan za dnem v čim večjo bedo radi pomanjkanja dela. Magistrat je stopil v stike s podprefekturo in zagotovil brezposelnim, da se bo pobrigal za njih usodo.

Predpretekli ponedeljek so se brezposelnosti znašli zopet na občini. Ko je podprefektur župan, da določi izvedbo nekaj javnih del, se je ta prihodov nad pobesnostjo, s katero se dovoljuje predprijme na vojne odškodnine. Dela bi bilo mnogo, ampak primanjkuje denarja, katerega ni mogoče dobiti od finančnih zavodov.

Medtem nadaljujejo gradščanski delavci svoje pogovore o izselitvi. In res jih vsak teden napravi nekaj čulo, da se podajo s truhom za kruhom.

Zopet primor kakšno in na čigavo škodo šteti »narodna vlada«. Živela narodna vlada!

Glasovi z dežele

Bovško

Če vzame danes proletarec v roke meščanski list ene ali druge vrste, ne čita tu drugega kot o sprideni morali, o ubožstvu, tatvini in goljufiji današnjega rodu. Število tatvin in enakih lepih reči, se še dnevno množi. Kdo je temu kriv? Kot trde nekateri je temu kriva komunistična propaganda, ki pravi da smo vsi enaki! Povedal bi o tem moje misli, misli pravega proletarca!

Vzemimo slučaj vlačugarstva! Uboji bogo proletarsko dekle, član nebroje družine proletarca, ki komaj toliko zasluži, da sam sebe preživlja, kaj še družino, je prisiljena drugje si služiti kruh. Kamor pride, trka zastoni. Ali ji pa dade delo, ki jo popolnoma izčrpa v teku par let. Povrhu pa mora pretrpeti neverjetne sile aristokratskih in sploh posedujočih gospa. Pride k nji mladenič boljša družine in ponudi lepo življenje in tako dalje in ono pade. Kdo je kriv potem? Niče drugi kot današnji družabni red! Priproste vlačuge so gnev človeške družbe, medtem ko se priležnice bogatih advokatov in denarnih baronov celo spoštuje in poveljuje. Da je prišlo to prostitutko življenje v najširše sloje kmetijskega ljudstva, je posledica svetovne vojne! Med vojno, po begunstvu, se je dosti žen in deklet moralo prodajati verižnikom, če je hotelo živeti sebe in družino. Popije imajo res lahko govorjenje s »vražnjo«. Za farovske kulise se ne gleda ali se drži celibat ali ne. In vojno so popije blagoslovljali sedanjega stanja pa ne morejo!

Vzemimo uboj! Grda reč, kaj ne, če se iz sovraštva ali drugega vzroka ubije človeka. Sploh če stori to proletarec! General, ki je gnil v klavnično stotine in tisoče nedolžnih ljudi, ki so pobijali eden drugega, ki si niso bili sovražniki in se celo nikdar v življenju niso videli, ta je odkrivan in hodi še dandanašnji okoli ter kaže ponosno znak svoje

razločit v daljavi belo grlico. Sveto Trojico. Tam je bila moja mladost. Grenko mi je bilo pri srcu — kakor da bi gledal v obraz človeku, ki mi je bil nekdanji ljub in drag in ki mi je dajal čisto tu. Vsa dolina, prav do vrhnjskih hribov, vse mi je zdela kakor nekdo. Tam spi človek, ki se nikoli več ne bo vzdramil. Zatisnjeno so oči, ali trepalnice so tako tenke, da gleda skozi nje. Očeta je njegov pogled.

»Kod si hodiš? Kje je pot, ki so jo začeli in kopneče gledate te oči? Kam so se izgile, kje so utonile vse lepe sanje, kod so se razbegle vse tepe misli?...

Iz žalosti me je vzdramil korak na peku. Prišel je postaven meč, podobno običen, nekoliko rejen; oblika in glava različna na belem telovniku, rdeča lica, veselo oči — vse na njem je razodevalo, da je popolnoma zadovoljen sam seboj in s svetom. Slamnik je držal v roki in si je otiral z robcem potno belo. Pozdravil me je z odkritim rokom, skoraj otroškim veseljem in takrat sem ga spoznal.

Mojih let je bil, tovarniš moje mladosti, ali po boji, po glasu in po obrazu mlajši od mene. Ko sva se poznavala, je prisedel, gledoval me je dolgo in natanko, nazadnje pa se je zamejal s svojim zvokim in prijetnim glasom.

Deželni stavbinski sindikat

Delavci, pozor!

Iz informacij došlih nam s strani katerih delavcev izhaja, da nekatera stavbinska podjetja, zlasti na Gorškem, nadaljujejo z odtrgavanjem prispevka za socialno skrbstvo čez zakonsko določeno mejo.

Opozarjamo torej one delavce, katerih podjetja bi se pridržala višje zneske kakor je to določeno (za brezposelnost L. 0,52 in pol na teden), da javijo to okrajnim tajništvom, da zamorejo ta napravi umestne korake za izterjanje odveč plačanih prispevkov. Potrebno je, da se delavci zgledajo pri okrajnih tajništvihih prihodih seboj plačilno kuverto ali listek, kjer naj bodo opisani razni pridržki; da zamorejo funkcionarji sindikata kontrolirati pravilnost pridržkov.

V mnogih slučajih napravljajo podjetja pridržke na slepo, ampak odno na svoje dobro, odkoder izhaja tudi, da nekatera podjetja pustijo pasti savorazno pristojbino popolnoma na ramena delavca.

Na ta način pridržani zneski predstavljajo goljufijo. Na prizadetih delavcih je torej, da naznenuje to zlorabo okrajnim tajništvom, da se savorujejo pred zastavljanjem po brezposelnosti podjetnikov.

Tajništvo

Sozaljje

Ponedeljek ob 10. uri je umrla na Kmetovljah po kratki bolezni sobratnica Angela Gorlanc, žena soproj. Karla Gorlanc in sestra s. Ivana Regenta. Pokopani je bilo kmetaj 25. let. Pogreb se je vršil v terek popoldne na domače pokopališče.

Prizadetim družinam naše najglobokejšje sozaljje.

Sodrugi, kateri so z nabiralnimi polami, katere smo jim poslali nabrali kako svoto, naj nam jo pošljejo čim prej.

Upravištvo

pop, ne naročni veljak, ne kapital vas ne bode pošteno rešil nadlog vlačugarstva, ubojstva in tatvine. Proletariat je edini v stanu, da to prepreči z enim samim udarcem, revolucionarnim! Z eno samo kretnjo v edinosti!

Živel revolucionarni proletarijat!

Delavec

Bukovica

Vi sodrugi, ki danes pod solncem gorečim delate in si s svojim potom kruh služite; vi delate in mislite na svobodo, in svoboda kje si? Mislim, da bo prišla tista ura ko porečemo da smo svobodni vsi delavci in kmetje. Danes moramo molčati pred gospodari. Oni nas tepejo in vedno nam pravijo, da ne smemo govoriti o politiki. Ali Bukovčani pravijo, da sedaj so komaj začeli. In kakor so oni začeli tukaj, so začeli njih bratje proletarci po celim svetu.

Nikar ne misli si ti sedanja oblast, da te ne premagamo. Mi proletarci vseh dežel se bomo združili in bomo udarili na en glas. Vi pa se bodete ponižali. Ne mi dolgo ko smo praznovali velikonočni praznik, katerega nam je zastopil naš trpin Jezus Kristus. On je hotel, da bodejo vsi enaki in zato so mu naložili križ trpljenja.

Vi ki imate polne žepce dobričkov se lahko smejete nam ubogim brezposelnim, ki ne vprašamo drugega kakor delo in jelo.

Torej, sodrugi iz Bukovice! Organizirajte se v stranko delavca in kmeta, ker ta vas pripelje po pravi poti do svobode.

Živela Sovjetska republika!
Dol s fašisti, dol z narodnjaki!
Več delavcev

S tržasko okolice

Lepa si pomlad. Iz dolgega zimskega spanja se je vsa narava presbudila in vsaka najmanjša stvar se vzpenja kvišku iz matere zemlje. V vse hoče življenja...

Ti ubogo ljudstvo tržasko okolice pa spíš spanje še velike nezavednosti. Kakor narava zahteva svoje življenje tako bi moralo tudi ti ljudstvo. Ali se še ne zavedaš, ali ti ni še zadosti slabo življenje? Slabe letine, brezposelnost, vedno večji davki, vse gospodarsko življenje gre v prepad; vse tvoje pravice pod noge nesramnega kapitala. In ni še zadosti! Ali... čakaš odrešenja od zgoraj ali pa od svoje zadnje ure ob kateri ti bo kapital z veseljem sviral žalostinko. Se je nismo videli mi okoličani tako krute usode nad nami do danes. Kmetič mali brez krmne za živinč. Da mu ne pogine mora seno plačati 85 lir kvintal. Mleko katero mu je edini zaslužek, oddaja na pol zastoni. Nemančič nebirajo staro železo od hiše do hiše, eden za drugim; po gruntu kolnijo koston ob času vojske poginoli in krknjenih volaških konjev ter celo iz jam jih vlečejo. To je njih zaslužek.

In ni še zadosti! Se se ponašajo no okoliških vseh elementi, da so fašisti. S tem so pričeli svoje javne plese vsepovsod. In ti ljudstvo vsemu temu slediš z očitno pogubljeno svojega imetja in pameti.

Zbudi se ti ubogo ljudstvo, kakor se zbujala narava v spomlad v novo življenje. Odprti oči in zoperstavi se vsem izkoriščevalcem. Da se boš ti ljudstvo zavedlo svoje dolžnosti pa moraš se otresti meščanskega častotisa, katero te usnujuje in te drži v nezavednosti. Zatorej pa v roke naš časopis »Dela«, katero vas bode bodilo in pripravilo do pravega razumevanja proletarske razredne zavesti.

Sodrug na straži

Gledališki umetniki ne marajo fašistov. Izid referendum, ki se je vršil v državni zvezi gledaliških umetnikov v Rimu, ali se pristopi fašistovski gledališki korporaciji ali ne je sledeči: glasovalo je 734, za pristop 157, nasprotnih pristopu 515, vzdržalo se je jih je 49, neveljavnih glasov 13. Zveza torej ostane avtonomen organizem.

Narčniki, poravnajte narčtino!

nost in sem naravnost odgovorjal: Po tistih ključih se plazijo težki metak in trepetajo mi kolena, usahljeni listi in udrtimi očmi. Jaz sem ubil svojo mladost, on pa je ubil svoje življenje... Za poglavje se posmehljivo tistim idealom mladosti, ki so tako svetli in visoki na papirju. Beseda, beseda, beseda — je rekel Hamlet. Po mojih žilah pa se ne pretakajo pisane besede, temveč živa kri... Glej, nevesto imam, jutri ti jo pokazem. Tebe bi poslala verno, kakor bere človek gladko verz: mene pa ljubljaj z očmi in z ušnicami in a telesom. Ali več kaj ve to pravi? Jaz živim v življenju, ti živiš na papirju... Ne poslušaj mladosti, ubij jo! Drugače bo stala za teboj kakor silna guvernantka, ki jo bo bilo življenje opaharilo za ljubezen, ker se jo tlači z nemško liriko in z ideali... Zadovoljen človek je pravičen pred bogom in pred ljudmi. Kateri so tvoji sodniki? Zdrava kri, rdeča lica in jasne oči! Ali poznas tisti dovip o karvi, ki ni dajala mleka, zato ker je živila od same štiripersne detelje? Neslan dovip je, ali modrost je v njem... Siromak je šušljaj, ker se je prečepel idealov, zdi se mu, da je velik mučenec, apostol morda, pa ne pomisli, da je ukral delo življenja drugega človeka. In namesto, da bi tako pomislil, gleda z zaščevanjem in sovraštvom na ljudi, ki z ravnanjem korakom, ponosni in

Umetniški koncert

Zveza učiteljskih društev v Trstu privedi v dvorani »Gospodarskega konsumnega društva« pri Sv. Jakobu dne 20. maja 1923 ob 10. uri *matinejo* in v dvorani »Gospodarskega društva« na Kontovelju istega dne ob 16. uri koncert pod vodstvom Srečka Kumarja.

Sodelujejo: Pevski zbor učiteljske zveze Julijske Krajine. Pianistinja: Margerita Bortolotijeva in violonista: Mirko Logar in Karel Pahor. — Igralca: Marij Sila in Albert Širok.

Spored: Anton Lajovic: Bolest Kovač. Anton Förster: Z glasnim šumom s kora. (Mešana zhora). Anton Lajovic: Godna samota (ženski zbor s spremljevanjem klavirja). Janko Ravnik: Zabe (ženski zbor). Poljska pesem (mešana zbor). Emil Adamčič: Mlad junak po vasi jezdi (mešana zbor). Johannes Brahms: Scherzo (iz Trja v H - duru, odpade na matineju). Anton Lajovic: Spominljivi spev. Plas kralja Matjaža. Kisa. Medved z medom. (mešana zbor). Emil Adamčič: Kje si dragi, da te ni? (ženski zbor s spremljevanjem klavirja). Kregata se baba in devojka (moški zbor). Stjepan Mokranjac: Kozar (mešana zbor). Ivan Cankar: Hlapec Jernej (odpade na matineju). Očlovek, dramatičen po M. Skubnikovu. Osebe: Hlapec Jernej; Marij Sila; Potepuh; Albert Širok. — Ivan Grbec: Otroci molijo (mešana zbor).

Cene: Sedeži z vstopnico vred: prve vrste lir 8.0; druge vrste lir 6.—; stojišča lir 3.—. K tem cenam se prišteje še 10 odstotni kolkovni davek.

Tajni sklad „Dela“

Ferenci pri Višnadi. Nabrano na pospevanem tednu in sicer: J. Poropat L. 5.—; M. Belaković 2.50; T. Ferencar 2.50; po L. 2.—; B. Belaković, I. Ferencar, A. Belaković, A. Pišlato, G. Kereca, po L. 1.50; I. Belaković, I. Ferencar, Sluga, Ivanka, Belaković, Pavlova in Marija, V. Velč 1.45; I. Belaković 1.35; A. Deklić 1.20; P. in F. Belaković 1.10; M. A. in V. 1.05; P. Belaković 1.50; po L. 1.—; B. S. I. Ferencar, I. Belaković, A. Belaković, A. Mekšič, A. Bajkin, A. Brošič, L. Breškčič, L. Breškčič, L. Radešič, I. Ferencar, po 0.50; Gasparini A. Milanović A. Belaković J. I. Milanović 0.40.

Skupaj L. 48.95

Nabrali sodrugi v Solkanu in sicer: nabiralna pola št. 30: Pri Sv. Trojici 10.—, po L. 5.—; V. Sohan, I. Rudan, I. Rusnik, vesela družba pri Trojici, J. Zavrtanik 3.—, po L. 2.—; I. Cerne, M. Mozetič, J. Batič, Jug, J. Krpan, A. Boltar, po L. 1.—; I. Golob, M. Srebrnič, M. Vuga, J. Gomišček, J. Zavrtanik, A. Baštin, S. Komel, N. N., F. Batistič

Skupaj L. 35.—

Nabiralna pola št. 32, brez oznabe imen, od št. 1 do 24 L. 49.—
Sodrugi iz Gorice L. 5.—
Miholič, Trst » 5.—
Dva državna uradnika » 20.—

Poslali sodrugi iz Opatjesele, nabrano v Novi vasi v veseli družbi L. 7.15, nabrano na šestanku 1. maja L. 12.40

Skupaj » 49.55

Nabrali rudarji v Rablju » 109.—
J. Vatovec, Vreme » 1.40
Kraški kmet » 2.—
N. N. » 31.—
En državni uradnik » 10.—

Darovali sodrugi in somišljeniki v Čepovanu » 50.—
Rudarji v Rablju » 40.—

J. Ribič in N. N. vsak po L. 10.—, I. Durjavanja in N. N. po L. 5.— skupaj » 30.—

Nabrano in iz radostnih src darovano za utrjevanje nepremagljive skale »proletarske svobode« » 20.—

Skupno L. 493.90

Prej izkazanih » 20.592.45

Vsega skupaj L. 21.085.95

Kdor ničesar ne ve in ne ve, da ničesar ne ve, je norce. Izgini se mu!

Kdor ničesar ne ve in ne ve, da ničesar ne ve, je skramen. Pouči ga!

Kdor kaj ve in ne ve, da kaj ve, ta spi. Zdravni ga!

Kdor kaj ve in ne ve, da kaj ve, je modrijan. Sledi mu!

zdravi, prepelje in vriskaje hodijo po široki cesarski cesti življenja... Kakor sem se spomnil na svetopisemsko zgodbo o zlatem teletu, so mi bili vselej ljubši tisti preprosti pesniki, nego pa Mojza, ki je stal na gori. Plesale so polji in živeli, Mojza pa je pisal... Ne glej, ne glaj tja na vrhnjsko stran, zamej se in vrti z manoli!

S prijetnim glasom je govoril, gladko in lahkotno, kakor priloženo pesem. Vek obraz se mu je smejal in svetili, oči so gledale odkritostno, nobene grenke misli ni bilo v njih.

Ko je šel, sem stopil k plotu pod verando. Tenke meglice so se vile nad barjem, na vrhnjski strani pa je bilo jasno; iz dajave me je pozdravljala belo grlica, Sveta Trojica.

Takrat se je zgenilo v rekvi, vzdramil se je človek, ki je dolgo dolgo spal. Počasi so se vzdignile trepalnice, pogledale so mi v lice jasne oči, polne trdnega zaupanja

Delavska šola
DELO

Nadaljevanje. — Glej zadnje štev.

Da stojimo v oziru delovne specialnosti oziroma obratno delovne gibčnosti več ko preveč pod vplivom srednjeevropskega, kretenske delovne okostelosti. Temu je krivo predvsem pomankanje realne delovne šole. Delavec ne pozna smotrene analize svojega dela, še manj pa drugih; se skoro ne zaveda, da vsebuja tvoj zložen del vse vrstne prostost, del; par-krat praktičen poskus in si prostostje delo popolnoma osvoti. Vsaka stroka se po srednjeevropski drži svojega patrona; sv. Jožef, Ahac, Aleš, vsak ima ša svojo stroko in prehod onega dela k sorodnemu delu je vsled strokovnih predpisov tako težak, čm, mi ne, mi smo muzikanti!

Videli smo, da komunizem, opirajoč se na historičen materializem, ne priznava u-tnutniškega, pesniškega, filozofičnega itd. udeleževanja kot izključnega dela go-voih kategorij, zavrača delovne produktiv-nega dela v ročno in duševno delo in pro-gram delovno gibčnost: absolutno dispo-ribiliteto po Marx-Engelsovem izražanju in ne kakor se čisto poučanja, potence-iro, okostelilo, srednjeevropsko špifikaci-jo. Kakor pa je razvidno iz »Kapitala« ni razumevati pod »absolutno disponibi-iliteto« morda kakega motovljenja v vseh bo-žjih strokah, ampak to, da si delavec u-voji svojimi sposobnostmi in nagibnji najprimernejše zložen delo, mora pa pri tem obratno fizične in duševne sposobno-sti za opravljanje tudi vsakega prostostje-ega dela. Socialna enakost ljudi mora marxistično stoneti na opravljanju tudi so-ialno enakega dela; le tak deloven proces izlizi iz človeške družbe razredne in sta-ovsko predodke; uniči aristokracijo in plebejstvo današnjega dela. Le tak de-oven proces lahko nadomesti pičlo du-ševno potenco nekolihih tehničnih specia-listov, z ogromnim, duševnim zakladom delavskih milijonov.

Socialno in individualno delo

Marx jema v »Kapitalu« za podlogo svoje analize dela: socialno obliko dela. Vsa njegova izvajanja o delu so nana-šajo le na socialno obliko dela in na njei tudi utemeljena. Individualno delo mu služi le kot tarča in dokaz nesmo-tenosti in nesmiselnosti individualnega dela. Po principu historičnega materia-lizma, to je: da se razvoja novega pro-izvajalnega sistema ne more vzeti iz kake prazne ideologije, ampak da je mogoče le na podlagi dosedanjega gospodarskega uklada, izvajati torej Marx nov, komunisti-čen, gospodarski in družabni red sledo-nd iz materialnih, produktivnih faktor-jev kapitalistične produkcije.

Osnova kapitalistične oblike dela pa je kooperacija ali socialno delo, ki se vrši s pomočjo: strojev, pare, elektrika, živine, kemije itd. Fabrika in veleposredje sta točna, preprosta razvidna mehanizma fabrikalna kontrolacija dela in produkta. Ti mate-rialni produktivni elementi tvorijo osnov-ne celice in izhodno točko novega komu-nističnega gospodarstva in na njem slo-že družbe sploh. Vsi ti elementi pa za-htevajo socialno obliko dela ali kooper-a-cijo; posameznik ne more z njimi nič, prav nič opraviti.

Sicer je tudi vse sedanje individualno delo le v zelo ozkimi, površnem pomenu res individualno delo; tudi proces indi-vidualnega dela je mogoče le v temnem, socialnem okvirju. Vzdamo tipografa, ki dela »sam« v svoji delavnici. Njegovo de-lo v taki obliki je v sodobnem produkci-skem razvoju le vsled socialne delitve dela mogoče; to je: ker mu kmet kopa krompir, perica mu pere hlače, kdo drugi mu čisti stranišče in onodje njegovega dela — železo — je le produkt socialne-ega, kooperativnega dela rudokopca. Mela produkcija pri sodobnem razvoju produk-cijskih sredstev in pri svetovnem gospo-darskem obratu, ne najde svoje opravi-čenosti drugje, kakor v zavezanosti ali v stromljenju izkoriščati socialno delo.

Ne pomeni drugega, kakor brezpotrebno trošenje delovne energije in sredstev. Ta običaj zadene vse prevzete, samostojne producente gospodarstva, ki si tako rade domišljajo, da oni kot taki držijo svet pokonci. Mali producenti producirajo svet svojih skromnih izdelkov le še obilo osebnih naprtnjenosti, vzajemne, zahrbit-ke, hriavske konkurence, verižnikov de-narnih botogarjev, konfarniških dohtar-jev in notarjev, testamentarnih sodnij in preprirov, zavarovalnikov, bolonarjev, davar-jev, dacearjev, policajev itd. Mali pro-ducent se trka vedno na prvi o svoji po-štenosti in toži, da svet le vsled neposte-nosti drugih tako slabo stoji. »Če bi bili vsi taki kot jaz! tako pričenja svojo go-spodarsko in moralno pridigo ta oče in sin Cankarjevega Aleša iz Razora. Sam se šteje za delavca in pol in vsled tega odklanja socialno obliko dela, ker kot kristjan »ne mara delati za drugimi«. Njegova mračna, tesna »delavnica«, ali njegovo bariško, na vseh koncih in krajih »mejam in konfinami zamreženo« po-je, »mu ne pušča pogleda v širše obzorje; on ne vidi (nekateri celo ne vedo) videti svoje samoprevare in se ne zaveda, da je

spričo razvoja socialnega dela s stroj-nim obratom vse njegovo delo le navadna berklarija. V tej nezavednosti tiči tudi vsa moralna vrednost njegove pitenosti ozi-roma nepoštenosti. Skratka: zasebni pro-ducent, posebno pa mali producent ustvar-ja in vzdržuje vso ono ogromno četo spe-cialnih »delavcev« in le ovira proletaria-tu udeleževati enostaven, jasen, temeljen, izključen zakon: kdor ne dela — naj ne jel

Pa to le mimogrede; mi moramo iti da-lje in se vprašavati: ali ni mogoče preiti tudi kapitalistične oblike dela: »samostoj-nej« fabrike in »samostojnej« veleposre-ži? Ni mogoče spraviti ti dve gospodars-ki »samostojni« enoti kapitalistične pro-dukcije v zavešten, enoten produktiven organizem, kjer bodo tvorile te enote le produktivne celice? Niso li dani tudi za to že vsi materialni predpogoji? Od rešitve tega vprašanja je odvisno vprašanje so-dobnega 4) komunizma.

Tudi ti pogoji so dani! Da pa ni naša produkcija in družba urejena po teh že obstoječih materialnih pogojih, to mclijo ideologije iz prejšnjih dob z malorazviti-mi produktivnimi sredstvi. Mi nismo do-bili še prave zavesti o važnosti in nujno-sti stroja in socialnega dela; železnica prenaša še preveč buržoaznih verižnikov.

Zdravniški nasveti
Solnčenje — zdravilo zoper jetiko

Solnčno zdravljenje se je najpoprej za-čelo v Švici potem na Francoskem in dru-god. Solnčenje pospešuje tok krvi ter mno-ži število krvnih telesca za 8 do 10 odst. Deluje ugodno na pljuča. Zrak pa je naj-pripravnije sredstvo za utrjevanje proti vremenskim izpremenbam, dočim sme-tno uporabljati vodo s prevodnostjo, ker je pri njej učinek hujši. A tudi pri zrač-nih kopelih treba neke meje, kajti že na-rava sama nam kaže, da je pri nas oble-ka potrebna. Dobro pa je, da ob času zračnih kopeli obleke prav lahko kadar telovadimo, mora biti gornje telo gola.

— Kemični žarki, vijoletni in ultravio-letni imajo največjo moč. Ako postavimo pred te žarke bacle tifusa, takoj pogine-jo. Zet, samo na površju. Iz tega sledi, da treba delati solnčne kopeli got. Na istem zraku poginejo tuberkulozni bacili v 1 do 2 dneh, na soncu v eni uri. Ako pomočimo rjuho v tekočino z bacili in jo obesimo potem na sonce so ti bacili v 24 urah popolnoma uničeni. Iz tega lahko sklepamo, kako koristna so zračna in solnčna stanovanja. Na zračnih, vlažnih krajih bacili žive in se širijo. Zračne ko-peli koristijo pravzaprav vsakomur. Jako obnesle so se pri nevrastitiji (živčni bo-lezni), pri bolezni v krvi, revmatizmu, pri pljučnih boleznih, pri začetnem štadiju tuberkuloze, pri rekonvalescentih po raz-nih boleznih. Vrši se lahko na verandah, balkonih, vrtovih. Na zračnih krajih za-došča celo, da postavimo postelj k oknu, ki naj bo ves dan in vso no odprto. Zavarovati se je treba samo pred vetro-m, prahom in mrazom. Poslužuje pa naj se zračnih kopeli tudi vsak zdrav človek, da se olivaruje boleznii. Jako priporočljivo je zjutraj umivati se do pasu in potem ali prej telovaditi na zraku 10 minut do pol ure. Kdor se navadi mora vršiti to tudi pozni in dvakrat na dan. Nasprotno pa solnčne kopeli niso za vsakega zdra-vega, še manj za vsakega bolnika. Skro-fulezni, dalje oni, ki imajo tuberkulozo slez, rahliša kostno in sklepno ali kako drugo tuberkulozo brez povišane tempe-rature in brez nočnega potenja, tuberku-lozo v prvem štadiju, kožne bolezni, re-vmatizem, stara že prestana vnetja prsne ali trebušne mrene, katar pljučnih vršič-kov, vsi ti naj hodijo na sonce, zanje je solnčenje največjega pomena. Začeti pa morajo polagoma; najprej po pol uri na dan, eventualno po dvakrat v dnevu. Po-tem se to lahko istopnjuje. Več nego 2 do 3 ure na dan se bolnik ne sme solnčiti. Zdrav človek pa čezrli na soncu polaga-ma in ko se navadi, celo po 5 do 6 ur na dan.

Do konca je solnčenje najbolje zjutraj, nikakor pa neposredno pred kosilom in po kosilu, ko je želedec poln. Treba pa se je pri solnčenju obračati ter ne ležati ved-na na eni strani. Po končanem solnčenju naj se vsakdo obriše najprej z mletko, po-tem še s suho cunjjo. Nikakor pa niso solnčne kopeli za one, ki imajo srčno hibo, težke živčne bolezni, arterioskleroso, sladkorno bolezen, maščobnost srca; splošno oslabelost ali kakršnokoli bole-zen ki je zvezana z povišano temperaturo ali s krvaviljenjem. Za te je solnčenje strup. Tuberkuloznim v prvem štadiju pa že mnogim škoduje, tuberkulozni v tret-jem štadiju se ne smejo solnčiti. Napo-čno je naziranje, da se bolnih solnce »ne primee«, oziroma da je zdrav vsakdo, ki ga solnce hitro obžga. Solnčenje je jako koristno, ali treba pri tem strogega opa-zovanja samega sebe. Nikakor solnčenja ni univerzalno sredstvo. Čejar konstituci-ji ne de dobro, ta naj ne hodi na sonce, ker mu more le škodovati.

Vsak od nas mora biti v svojem ko-tičku genij. — Ruskin.

telegraf in telefon, ki sta nam postavi-la najoddaljene kraje v najbližjo sosed-ščino, služi še vedno le »diplomatičnim« in verižniškim svrham itd. Nas to ne pre-seneča, ampak le potrjuje nauk historič-nega materializma, ki pravi, da so mate-rialni pogoji vedno že tu; potem si šele človek usvoji idejno zavest o njih in smo-treno po njih ravna.

Ruski

1) Ta pridevek je potreben, ker smo imeli že v prejšnjih dobah družabne or-ganizma slične na komunističnih princi-pih. Svobodno, kmečko gospodarstvo je obranilo še do dandanes nekatere komunistične elemente: Delo ima socialno obliko, ni razkrojeno v ročno in duševno delo, se vrši brez kapotov in inspektorjev, ni nikakega ocenjevanja dela, delo opre-deljuje le deloven čas, pridelki imajo obli-ko življenskih potrebščin, se le deloma spreminjajo v tržno blago, prehrana je enotna in zadostna prirodnim potrebam družinskih članov, v družini ni blagovne-ga, ni denarnega prometa, ni zavaroval-nikov itd. Ti komunistni principi so stiheli (in slonijo) na malo razvitih pro-duktivnih sredstvih dotičnih organizmov in vsled tega tudi niso zavzemali širših obsegov kakor družino, občino, plemo.

Istina o Buktijevičevem procesu

Ruski listovi donese detaljne izve-štaje o procesu episkopa Buktijeviča, koji je osuđen za kontrarevolucionarne radnje i službu neprijatelju.

Državni tužilac Kriljenko je jasno konstatovao da cijeli proces nema nikakve veze sa vjerskim progizima iz doba carstva.

U vrnem carstva nekako je on, katolička crkva bila je proganjana. Za svoj vladu nema nikakve razlike izmedju religije katoličke, pravoslavne, protestantske, muslimanske ili jevrejske. Mi ih sve podjednako odbacujemo. Mi ne dopuštamo ni jednoj crkvi političku ni pravnu ličnost, iz jednog prostog razlo-ga, što su vse crkve bez razlike »vjer-sopovjesti« jedan socialni faktor opasen po vladu seljaka i radnika. Crkva je je-dna organizacija za duševno podjarmilj-vanje. Pošto sovjetska vlada ima za cilj oslobodjenje misli, ali se zalaganja vjer-sku nastavu za maloljetnike.

Optuženi i sami priznaju da su radili protivno sovjetskim zakonima. Katolič-ka crkva je zloupotrijebila slobodu vje-rospovjesti koju smo joj mi ostavili — i to u cilju borbe protiv sovjetske vla-de. Episkop, Buktijevič sa jednom masom drugih svećenika čak je pismeno uvje-riavao svojoj podaničkoj vjernosti jed-nu strašnu neprijateljsku državu — Poljsku (reč je o adresi koju su katolički sve-ćenici 18. juna 1919. god. poslali pre-dsjedniku poljske republike).

Osim toga vjerske organizacije kato-ličke su služile kao gnezda špijunaže u korist Poljske. Dokazi o tome i o ra-du episkopa Buktijeviča u tome pravcu su neoborivi.

Sud je uvažio te dokaze i osudio Buktijeviča na smrt i ostale na robiju. Predsjedništvo centralnog vseruskog izvršnog odbora kao najviša instanca uvažio je također dokaze i odbilo da daje pomilevanja.

Moskovska »Pravda«, u članku po-svećenom toj aferi, predbacuje svjetskoj buržoaskoj štampi hilokriziju sa kojom je podigla toliku buku oko osude ovih špi-ju-na u mantiji.

»Pravda« podsjeća buržoasku svjet-sku štampu na milostivu pravdu kato-ličkih zemalja, Španije, Francuske i na-ročito Poljske u kojoj se i dan danas goni pravoslavne manjine. Ona se divi cinizmu engleske buržoaske štampe ko-ja se protiv političkih sudstava na smrt kad je u pitanju jedna špijunska afera, a ne buni se protiv čisto političkih ubi-stva koje engleska vlada vrši u Irskoj, Egiptu i Indiji.

»Pravda« se čudi protestu G. Ben-a francuskog societ. radikala, najvjerših rabinera, i, naročito, engleskim travi-štima Lansberiju i Ben-Turneru, koji su se dobro čuvali da ne upute slične de-peše za vrijeme streljanja stotine štra-žara u Sj. Africi i ubijanja 172 nacio-nalista indijskih u Indiji prije mjesec i pol dana.

Mantija ne smije, piše »Pravda«, da služi kao maska za špijunažu i kon-trarevolucionarne radnje izvršene u ko-rist neprijateljskih sila koja se spremaju da napadnu na Sovjetsku vladu i njenu zemlju.

Rusija je u ostalom slobodna da po svojim zakonima kažnjava svakoga koji se o to zakone ogriješi.

Fordove mašine za Rusiju

Moskva. — Prestavnik Fordove kom-panje automobila u Rusiji pregovara sa konisarom strane trgovine za prodaju Fordovih traktora Rusiji.

Trgovina je trgovina. Njegovo Veličan-stvo — Henry Ford — na jednoj strani najpodlije napada sovjetski režim u Ru-siji kroz svoju štampu, a na drugoj stra-ni on se natječe da prigrabi trgovinu sa istom državom.

Starodavno mesto odkopano

Preiskavanje majaških razvalin Čihe-nice je prvkar dokončal američki znan-stvenik dr. Sylvanus G. Morley. To je pri-neslo na dan dokaze o civilizaciji, ki sega nazaj v sredino petega stoletja pred Kr-i-stom. Ta civilizacija je po Morleyevem mnenju najnaprednejša od vseh, kar jih je bilo na zapadni polobli pred razkritjem Amerike po Kristofu Kolumbu.

Preiskovanje se je bilo pričelo pred do-brimi desetimi leti, a je bilo prekinjeno vsled vojne. Sivar so jeli nadaljevati pred enim mesecem.

Verska in civilna središča, in torišča teh razvalin krijejo ozemlje, ki je dve mi-lji dolgo in eno široko. V vseh smereh od teh torišč je videti na tri do štiri milje daleč ostanke poslopj, zidanih iz kamna. To so piramide, veže, balkoni, trgi in pot-lakana pota.

»Razvaline Čihenice so razvaline naj-večjega mesta nove majaške države, ki je bila ustanovljena nazbrž sredi petega sto-letja pred Kristom. Ustanovili so je kolo-nisti iz starih državnih mest severne Guatemale.« je rekel dr. Morley.

»Razvil se je nov kult, po katerem so metali najlepše ženske v naravni vod-njak, ki je bil 180 čevljev v premeru in 70 čevljev globok, kot žrtve razžaljenim deževnim božicam v čast, kadar je bila suša. Ta vodnjak, oziroma studenec je slovel medaleč. Romarji so prihajali od blizu in od daleč ter prinašali razne dar-rove bogovom v čast.

Čihenica je bila prava pravca'a Meka vsenu majaškemu svetu.

BERAČ. — Berač je prišel pred vrata indijskega velmoža in prosil vbojajme. Kar se mu zakleše:

»Milostive gospe ni dema!«
Berač pa odvrne:
»Kaj hočete reči s tem? Saj vendar no-čete milostive gospe, nego kosček kruhale

Razne vesti

ZIVAL V PIJANOSTI. — A. Sauter je izdal zanimivo knjigo »Moja Indijca«. V tej novi knjigi pripoveduje Sauter, da je ži-vel več let v vili tik indijskega templja v Hetampur. Na vrhu templja so živele posvečene opice. Bilo jih je okoli pedeset. Vso so kradle in vilo je bilo treba skrbno zapirati. Najmočnejša opica z belo brado je bila velika, močna, ne več mlada žival. Ta opica je bila silno prdrzna in je ku-halju kor iz rok odnesla živila. Da bi tega opičjaka kaznoval, je Sauter izko-žil banano, namočil njeno jedro v wiskey (žganje) ter spravil napojeno jedro zo-pet v sad. Tako se ni poznalo. Banano je nato položil na drevo. Opičjak je banano počasi jedel, kihlal, kašljal, a končno je pojedel vso. Sladki wiskey ga je zavedel. Deset minut na to je opičjak pobesnel; kričal je, kazal zobe, planil med tovarise na drevo, jih prestopal, suval ter vrzel vsa-kega na tla, kdor se mu je približal. Silno ogorčeno so bežale opice v vrhove ter so opazovale pijančarja. Pijanec pa je še raz-sejal, nato giral in renčal končno je, se-deč na spodnji veji zaspal. Hipoma pa je omahnil ter telebnil na tla. Močno se je udaril in bil čividno začuden. Toda na drevo ni mogel zlesti več. Lezel je torej v vrtni kot in zaspal vnovi. Tako je spa- pol ure. Nato se je vrnil. Toda komaj je zlezel na prvo spodnjo vejo, so padle vse opice nanj, ga teple, grizle in praska-le, kihčale ter ga argle na tla. A preganja-le so ga tudi na tleh. Zamam se je ote-pal in branil. Moral je pobegniti z vrta preko zidu. Opice so pijanca suroveža iz-ključile iz svoje družbe! Onesestil so je; nič več ni bil vreden, da živi med nj-mi. Sauter pripoveduje, da je videl kase-je še več takih izključenih opic. Vskogar izključujejo, kdor greši proti dostojnosti in zakonu opičjake rodu. Tudi opice imajo svoje manire, svoja opravila in svojo ustavo. Kdor jih krši, je izobčen. A ljudje?

NJEVOVA SVETOST IN ZGANJE. — Na Dunaju je pred nedavnim časom neko trgovsko podjetje izdalo reklamo za steklenice z demačim žganjem, katerega stane litrska steklenica 90.000 nemško-avstrijskih kron, politerska pa 50.000 kron. Na reklami stoji zapisano: »A liker uporabljajo na vseh evropskih dvorih, kakor ga je tudi Nj. Svetost papež Ben-dikt XV. priznal za izvrstno žganico. Zganje, ki ga prodajajo s tako reklamo, ni nikaka posebnost temveč je navadna žganica, samo to prednost ima, da je jako močno. Za delavce reklama ne vleče, kar nimajo denarja, da bi si žganico kupili in tudi za njih želedece je žganica premo-na. Toliko več pa kupujejo te žganice po raznih samostanih, odkar nosi tako re-klamno. Opat dr. Thade Tornu iz velikega samostana je izjavil, da za njegov samo-stan ne uporablja več drugega žganja kot močno kapljico z gori omenjeno reklamo.

POIZKUSI ZA PROHIBICNO NA NEMSKEM. — Osnabruck, v državi Han-ovter, je prvo mesto, ki se je praktično pričelo zanimati za upeljavo prohibicije, to je prepovedjo prodajanja alkoholnih pi-jak. Mestna uprava je dala na glasova-nje zakon o upeljavi prohibicije, ki je bil na vse začenjenje po splošnem glasovanju sprejet z večino. To je pač znamenje časa. Ljudje so sestradani in ni jim za pivo, katerega se tamka največ porablja, več jim je za to, da bi joemem uporabljali za pre-jrano. Ljudstvo so se izrazilo z glasova-njem, da je samo za lahke, neopojne pi-jače.

SAMOMORI NA KITAJSKEM. — Sa-momori so na Kitajskem pravcata na-rodna bolezen. Od vseh ljudi, ki pomrejo, se jih povprečno umori celih petdeset odstotkov. Kitajca lahko spravi na drugi svet najneznatnejša stvarica. Često se zgo-di, da se berač ubije na pragu hiše, kjer ni dobil milošine. Ako upnik predloho preganja dolžnika, se dolžnik usmrti. Take in podobne malenkosti vodijo Ki-tajce v smrt. Evropejci smo v tem oziru že bolj trdni.

ZAMENJANE GLAVE. — V biologič-nem poizkusnem zavodu na Dunaju so iz-vršili uspešne poizkuse na godnih hroščih in drugih žuželkah, katerim so odvzeli glave in jih zamenjali z glavami drugih žuželk. To prestavljanje glav je nekaj zanimivega. Hrošču z ravnokar odvzeto glavo so hitro dali na vrat glavo druge-ga hrošča, ki se je kmalu prijel na dela-la tudi kmalu tako kot ne bi se hrošču nič zgodilo. Ze po treh tednih se je po-kazalo na živahih gibanje, da so zdrave, po dveh mesecih pa so se glave že tako zasule, da ni bilo poznati, da bi jim bila kdaj glava odvzeta in tja postavljena dru-ga. Pri hroščih so napravili čuden poiz-kus, da so glavo samice dali k telesu samca in glavo samca prilepili na vrat samici. Nekaj čudnega se je zgodilo med tema dvema hroščema. Samica z glavo moškega hrošča se je od tedaj obnašala kot bi bila moški, dočim so se moški hrošči obnašali kot bi bile samice. — Sreč ni hrošč! Prav umešno bi bilo, da bi take operacije poizkusili tudi na ljudeh, kajti če bi se take operacije posrečile in bi kakemu moškemu postavili na vrat žensko glavo, bi se gotovo počutil srečnej-šega. Tudi marsikateri ženski bi bilo ustrezno, če bi se nenadoma na njenem gladkem vratu znašla glava neobritega moškega. Koliko je moških na svetu, ki si žele biti ženske, in koliko je žensk na svetu, ki si žele biti moški.

TATOVNI ČLOVESKIH ZLEZ. — Pred časom so našli na cesti pri Chikagu (v Ameriki) delavca po imenu Wozniak v stanju omotice. Ko so ga spravili ljudje k zavesti se je ugotovilo, da mu manjkajo žleze. Ker se je pripetilo že prej mnogo slučajev, da so bile komu ukradene žleze na nasilen način, se je takoj uvidelo, da se nahaja zopet pred takim slučajem. Delavcu Wozniaku so morali proti nje-govi volji poklicani zdravniki ukrasti žleze. In res je detektiv, ki se je začel ba-viti s tem novim slučajem tatvine žlez, kmalu za tem razkrit svojemu načelniku, kako so bile ukradene človeške žleze. De-tektiv je izpovedal, da se je neki star mi-lionar imel oženiti s petindvajset let sta-ro nevesto in da je zdravnik obljubil sto tisoč dolarjev, ako mu z operacijo preskrbi nove žleze. Zdravnik je najel lju-di, ki so ugrabili človeka in ga oddali v bolnišnico na severni strani mesta. Tam so ga imeli v omotici skozi tri dni. Detek-tivski načelnik pravi, da mu je detektiv izročil imena zdravnikov in roparjev. Po-licija pa ni dobila imena milijonarja. Detektivski načelnik pravi, da je izpoved detektiva tako podobna dogodkom, ki jih je doživel Wozniak, da je takoj pošal po njega, da ga še enkrat zasliši.

Wozniaka so napadli štirje roparji človeških žlez. Vrgli so mu vročo prek gla-ve, naka je padel v omotico. Ko se je prebudil, je ležal ravno na istem mestu, vroče je imel še čez glavo, pa ukradene so mu bile žleze. Detektivski načelnik se hoče zdaj prepričati, ako Wozniak spoz-na katerega svojih napadaleh.

Dogodek o tatvini žlez se bo zdel čita-telcem neverjeten. Vendar ni tu nikosa neverjetnega. Denar ki je v Ameriki bolj kot kje drugje sveta vladar, ne vemo zakaj bi se ne napravil vladarjem tudi nad žlezami zdravega a uboga delavca, kateremu gotovo ne morejo tako rabiti ka-kor že izmozganemu in izžilevemu mili-onarju. Se boga lahko kupiš za denar toliko prej pa lahko podkupiš zdravnika in oblasti, da ti grede na reko.

Brez kraljeve glave
Mara K.: Zglasite se osebno v našem uredništvu.

Izdajatelj: I. O. Komunistične stranke Italije
Odgovorni urednik: Posl. Giuseppe Bellone
Tiskarna: »Il Lavoratore«.

Podpisani naznanjajo vsem ostalim sorodnikom, prijateljem in znancom, da je njihova ljubljena

Angela Gerlanc roj. Regent

komaj 25 let stara po kratki in mučni bolezni v ponedeljek 14. t. m. za vedno zaspala.

Ob enem izrekajo najtoplejšo zahvalo vem sođrugom, sorodni-kom in prijateljem posebno pa pevskemu zboru šolskega društva za sožalje in za počastenje spomina blage pokojnike ob pogrebu, ki se je vršil in torek 15. t. m.

Žalujoči soprog Karel in družini Gerlanc in Regent

Trst - Kontovelj 16. maja 1923.

Pravi komunist hoče vedeti, kako se presojajo svetovni dogodki s komunističnega stališča in s trezno pametjo.

To mu pove »Delo«.

Pravi komunist hoče do dna spoznati razmerje med delom in kapitalom.

To mu olajšuje »Delo«.

Pravi komunist hoče spoznati težave in uspehe delavskega gibanja.

Natej poti ga spremlja »Delo«.

Razun »Dela« ni v Juljski Benečiji slovenskega delavskega časopisa.

Kako more slovenski delavec misliti, da je zaveden delavec, zaveden komunist, ako ne čita »Dela«?

Kako more delavec upati v boljšo bodočnost, ako nima kašipota, ki mu kaže pot v boljšo bodočnost?

Čitajte in širite »Delo«.

„Delo“ se nahaja v razprodaji v TRSTU (Mesto)

- V. Broletto 181
- V. Cologna 6
- Corso Garibaldi 2
- V. Giulia 508
- Piazza Garibaldi 7
- V. Industria 16
- Largo Pestalozzi 1
- V. Molin a vento 48
- V. Miramar 1
- V. Roma 17
- V. del Rivo 44
- Piazza S. Lucia
- V. Sette Fontane 14
- V. S. Marco 26
- Sv. Andrej (kolodvor)
- V. Scalatina 3
- V. della Tesa 196
- V. Udine 29

Predmestje in okolica

- Barkovlje, Delavske zadruge
- Greta 8
- Opštine: Ana Daneu,
- Rolan 8
- Sv. Ivan 556
- Sv. Marija Magdalena, Delav. zadruge
- Škedenj, Delavske zadruge
- Vrlela 556
- (Kjer ni posebne pripombe so razprodajalnice »Dela« tobakarne ali razprodajalnice časopisov.)

V Gorici

- Molesini Vitt., V. Teodoro 5
- Molesini Jos., V. Canducci
- Scornina Jos., V. Rastello
- Hovanachi Rosalia, V. Pellico
- Gualdoni Jos., Corso V. E. 60

Bregant Marija, Viale XX. Settembre 9
Piccioli Bruno, V. Cipressi 2
Marz Augusto, V. Seminario 2
Bressan Augusto, V. Mameli 2
IDRIJA, Ivan Krašna, Hinko Sax
IDRIJA SPODNJA, Anton Lukar
KOPER, Franc Lonzar
PAZIN, Josip Russian
PULJ, Delavska zbornica

NA DEŽELI

(razprodajalci in poverjeniki)

- BERTOKI pri Kopru: Apollonio Josip, društvena gostilna.
- BOVEČ-DVOR, Jože Mlekuš
- BREGI, Vjekoslav Puž
- DEKANI, Vinko Fortuna, Ivan Klepec
- DESKLE, Ljudski oder
- DORNBERG, Andrej Vodopivec
- GORJANSKO, Josip Metljak
- HRASTJE pri Sempetru n. Krasu, Jo-sip Mohorčič
- JUŠIČI, Viktor Vlah
- KOBARIČ, Anton Urbančič
- LOKEV NA KRASU, Andrej Moderc
- MATULJE, Ivan Puž
- MILJE, Pangher Josip
- NABREZINA, Anton Gruden
- OPATIJA, Anton Tomašič
- OPATJESELO, Stavbinska zadruga
- POSTOJNA: Marinič
- RENČE, Franjo Čotič
- RUKAVAC GORENJI, Josip Martinič, Franc Jurdana
- SEŽANA, Alojz Jogan, Franc Stofa, Ferdo Gulic
- SV. LUGJA, Elijij Marega
- SOLKAN, Josip Srebrnič
- TOLMIN, Avgustin Negro
- TRZIC, Anton Tonet
- VRTOVA, Marija Ferjančič
- VRTOJBA, Ivan Arčon
- ZAGA, Jožef Rot

Kako dela gospoda za narod. Gorje onemu, ki jo uboga!

